

MASARYKOVA UNIVERZITA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Katedra financí

Osobní finance

Riziko a zajištění proti němu, pojištění

Ing. Gabriela Oškrdalová, Ph.D.
e-mail: oskrdalo@econ.muni.cz

Tento studijní materiál byl vytvořen jako výstup z projektu č. CZ.1.07/2.2.00/15.0189.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Riziko a zajištění proti němu, pojištění

- riziko a jeho klasifikace
- metody řízení rizika
- pojištění
- životní pojištění
- neživotní pojištění

Riziko v životě člověka

- riziko
- riziko v životě člověka
- *klasifikace rizik:*
 - ovlivnitelná/neovlivnitelná rizika
 - čistá (skutečná)/spekulativní rizika
 - fyzická/morální rizika
 - ...
- finanční rizika
- podnikatelská rizika

Metody řízení rizika

- nepřipuštění rizika
- zajištění rizika
- diverzifikace rizika

Riziko a jeho pojištění

- pojistitelná/nepojistitelná rizika

- *zvládnutí rizika:*
 - samopojištění
 - pojištění
 - úvěr

- *pojišťovací principy:*
 - solidárnost
 - podmíněná návratnost
 - neekvivalentnost

Co je možné pojistit?

- majetek pro případ poškození, zničení, ztráty, odcizení nebo jiných škod, které na něm vzniknou (*pojištění majetku*)
- fyzickou osobu pro případ tělesného poškození, smrti, dožití se určitého věku nebo pro případ jiné pojistné události (*pojištění osob*)
- odpovědnost za škodu vzniklou na životě a zdraví nebo na věci, případně za jinou majetkovou škodu (*pojištění odpovědnosti za škodu*)

...

Pojištění a základní pojmy

- pojistné riziko
- pojistné podmínky
- pojistná doba
- pojistná smlouva
- pojistník
- pojištěný
- oprávněná osoba
- pojišťovna

Pojištění – základní klasifikace

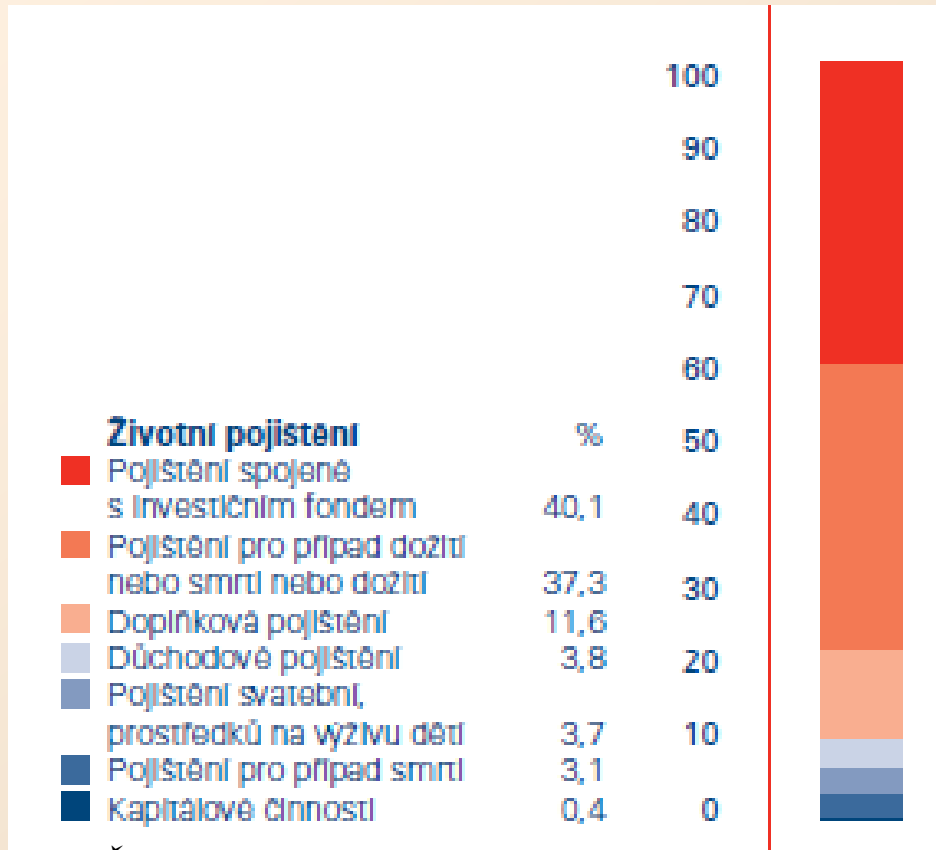
- *odvětví životních pojištění*
- *odvětví neživotních pojištění*

Životní pojištění

(zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění)

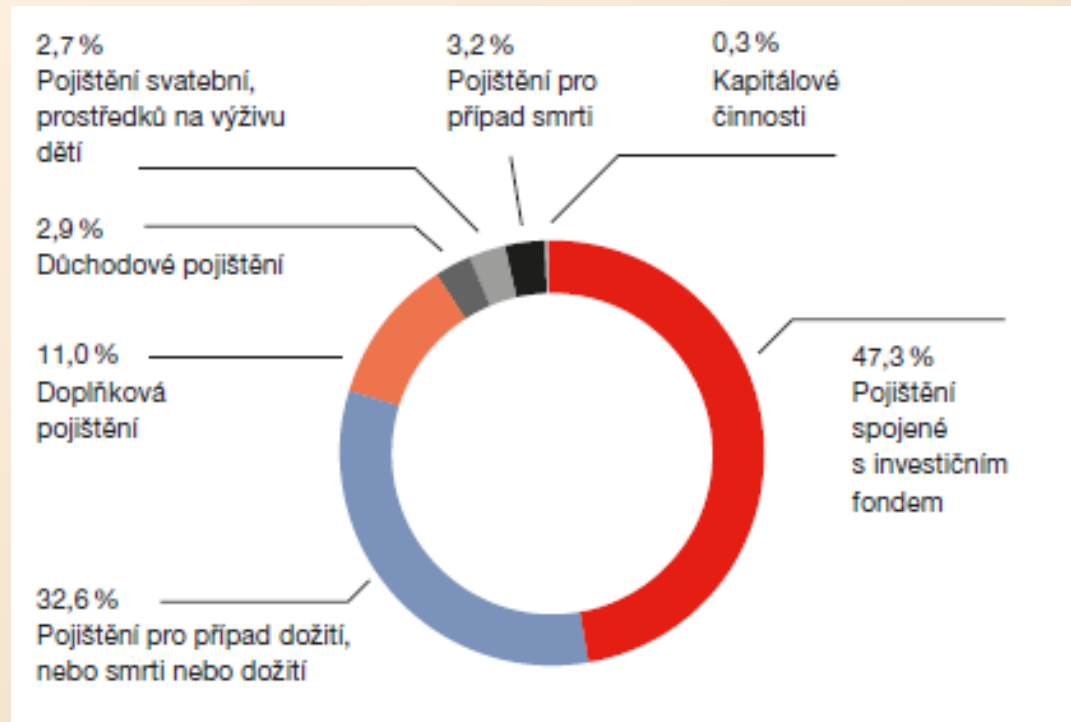
- pojištění pro případ smrti, pro případ dožití, pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti, spojených životů, s výplatou zaplaceného pojistného,
- pojištění důchodu,
- pojištění úrazu nebo nemoci jako doplňkové pojištění k pojištění podle této části.
- svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí.
- výše uvedená pojištění (bez pojištění úrazu nebo nemoci jako doplňkové pojištění...), která jsou spojena s investičním fondem.
- kapitalizace příspěvků hrazených skupinou přispěvatelů a následné rozdělování akumulovaných aktiv mezi přeživší přispěvatele nebo mezi osoby oprávněné po zemřelých přispěvatelích.
-

Struktura pojistného trhu v ČR – životní pojištění (2009)

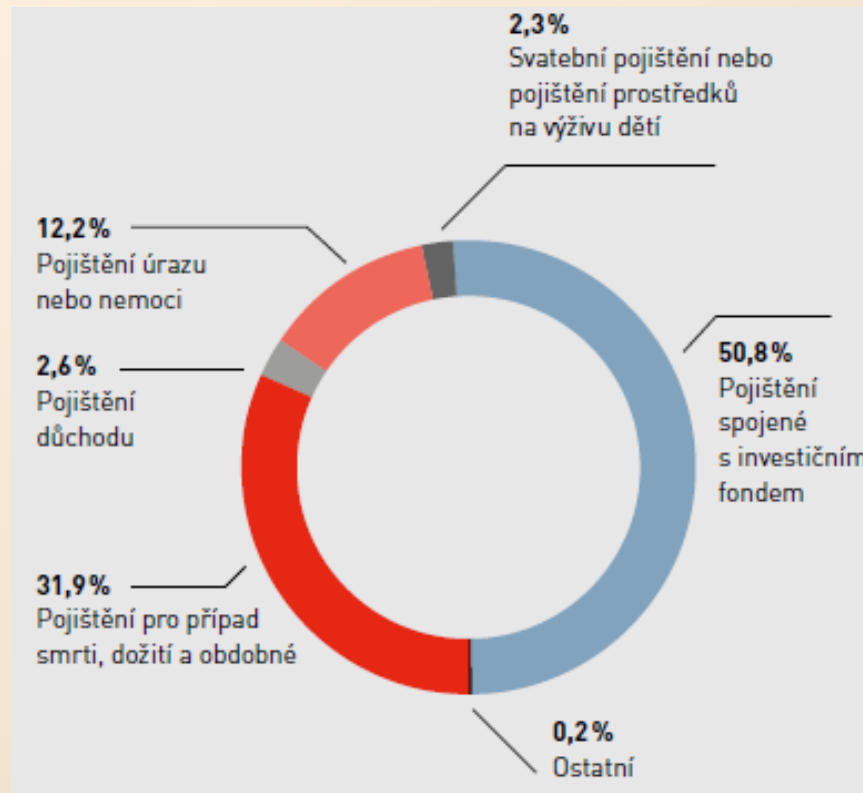
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2009, str. 11,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Struktura pojistného trhu v ČR – životní pojištění (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 12,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Struktura pojistného trhu v ČR – životní pojištění (2011)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 12,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava2011.pdf

ČNB: „Žádná životní pojistka není čistě spořicí produktem“
(http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/investice/pojisteni/pojisteni_zivot.html)

■ životní pojištění

- **rezervotvorné** – obsahuje spořicí složku, investiční a kapitálové životní pojištění
- **nerезervotvorné** – neobsahuje spořicí složku, rizikové pojištění

■ ***Rizikové životní pojištění***

Klient platí výlučně za to, že je pojištěn na určitou částku na smrt. Neobsahuje žádnou spořicí složku a veškeré zaplacené pojistné, které je významně nižší než u rezervotvorného pojištění, je spotřebováno na krytí pojistné ochrany a poplatky pojišťovně. V případě ukončení pojistné smlouvy není vyplaceno žádné plnění. K výplatě dojde pouze v případě úmrtí klienta nebo, v případě sjednání připojištění (např. připojištění vážných onemocnění, úrazové připojištění, připojištění invalidního důchodu apod.), je pojistné plnění vyplaceno dle sjednaných podmínek.

■ *Investiční životní pojištění*

Investiční životní pojištění v sobě spojuje v jeden produkt pojištění s investováním pojistného do podílových fondů. Jedná se o flexibilní pojištění, u kterého si při sjednávání pojistné smlouvy sami určíte délku pojištění, výši pojistné částky a pojistného, pojistná rizika a umístění spořicí složky. Tzn. že po zaplacení rizikové složky a stržení poplatků je zbytek investován podle vámi zvolené investiční strategie. Můžete rozhodnout o tom, zda své peníze (spořicí složku) budete zhodnocovat v rizikovějších (např. akciových) či méně rizikových (např. dluhopisových) fondech. Hodnota výnosu se bude měnit podle výkonnosti zvoleného fondu. Míra dosaženého zhodnocení je závislá na zvolené investiční strategii a investiční riziko je celé na straně klienta!!!

Klíčová je tak otázka výběru investiční strategie.

Rozhodnete-li se uzavřít investiční životní pojištění, měli byste si získat následující informace a analyzovat je:

- výčet pojišťoven nabízejících investiční životní pojištění,
- přehled pojistných produktů jednotlivých pojišťoven,
- základní charakteristiky produktů a jejich srovnání,
- základní charakteristiky fondů (profil, výnosy),
- jistotu, že jste připraveni odkládat sjednané pojistné delší dobu, při předčasném ukončení vždy tratíte.

Vzhledem k tomu, že investiční riziko plně ponesete vy, je nutné se o své peníze starat a nespolehat se pouze na poradce pro finanční plánování nebo jinou podobnou osobu.

Umístění investice do konkrétního investičního fondu je plně na vašem rozhodnutí, stejně tak jako jakékoliv změny v investicích. Informace o aktuálním stavu jednotlivých fondů, do kterých je prostřednictvím smluv možné investovat, jsou obvykle dostupné na webových stránkách.

Výhodou je skloubení pojištění a investování do jednoho produktu. Není zde však garantováno plnění alespoň ve výši rezervotvorné části pojištění a pojišťovny si účtují řadu poplatků.

Garantováno je pouze plnění při pojistné události ve výši pojistné částky.

Pozor: někteří zprostředkovatelé nabízejí nyní investiční životní pojištění s minimální, někdy dokonce nulovou, pojistnou částkou s tím, že tam pojistník významně snižuje podíl rizikové složky pojistného a zvyšuje rezervotvornou částku (nesnižuje tím ovšem poplatky pojišťovny a provizi zprostředkovatele); pokud na toto přistoupíte, může se stát, že vaše rodina v případě vaší smrti nedostane téměř nic.

Myslete na to, že poplatky a hlavně vstupní náklady se umořují v prvních letech existence pojistky. Pokud v této době pojistku ukončíte, dostanete odkupné, které u většiny investičního životního pojištění činí v prvních dvou letech nulu, poté je výrazně nižší než částky, které jste na pojistném zaplatili.

■ *Kapitálové životní pojištění*

Kapitálové životní pojištění zahrnuje pojištění pro případ smrti nebo dožití (pojistná částka může být pro obě rizika stejná, nebo si klient může zvolit zvlášť pojistnou částku pro případ smrti a zvlášť pojistnou částku pro případ dožití) a navíc tento druh pojištění poskytuje kromě pojistné ochrany též zhodnocení vloženého pojistného. Na rozdíl od investičního životního pojištění zde pojišťovna sama finanční prostředky investuje a výnos smluvně garantuje. Jinými slovy – u této pojistky nemusíte přemýšlet, kam investovat své finanční prostředky ze spořicí složky, necháváte to na odbornících.

Pro spořicí složku pojišťovna garantuje při dožití jak návratnost prostředků, tak i jejich zhodnocení. Minimální zhodnocení – tzv. technická úroková míra – je určována Českou národní bankou, aktuálně je to 2,4 %. Jinými slovy jde o garantovaný výnos z této rezervy, na který máte smluvní nárok.

V případě úmrtí klienta pojišťovna vyplatí obmyšlené osobě sjednanou pojistnou částku. V případě dožití bude pojištěnému vyplacena sjednaná pojistná částka včetně podílů na výnosech.

Pojistnou smlouvu je možné předčasně zrušit. V takovém případě máte nárok na výplatu rezervy pojistného k datu ukončení (zrušení smlouvy), sníženou o stornopoplatek. Mluvíme o tzv. odkupném. (tj. část nespotřebovaného pojistného, kterou odborníci vypočítají pomocí pojistně-matematických metod k datu zániku daného pojištění). Obecně lze říci, že tato částka je v prvních letech trvání pojištění velice malá, neboť do její výše jsou opět zakalkulovány všechny náklady spojené s pojištěním.

(Zhruba první dva roky u tohoto "spoření" platíte tzv. počáteční náklady, které již nikdy nevidíte. Jinými slovy, po uplynutí této zmíněné doby nebudete mít k dispozici většinu doposud vložených peněz. Ve skutečnosti nemáte vůbec nic - odkupné se teprve dostává do kladných hodnot! Toto zjištění bývá pro klienty zklamáním a bývá i předmětem stížností).

Myslete proto na to, že zrušení pojistky před ukončením sjednané doby bývá nevýhodné. Vhodnější by proto bylo uvažovat např. o redukci pojistné částky, pojistné doby nebo využít možnost na určitou dobu placení přerušit (samozřejmě, pokud to pojišťovna u daného produktu umožňuje).

■ ***Závěr:***

- Pojištění vás zajišťuje proti nějaké nepředvídané události, a proto vždy část vámi placeného pojistného jde na krytí rizika takovéto události a není součástí vašeho spoření. Tuto část při zrušení pojistky nikdy nemůžete v odkupném či odbytném dostat.
- V principu není investiční životní pojištění špatným produktem. Málokdy se ale jasně a jednoznačně hovoří o poplatcích, které zaplatíte. Ve smluvních podmínkách je sice obvykle uvedeno, že nárok na odkupné vzniká třeba po 2 či 3 letech placení běžného pojistného, to ale nevypovídá vůbec nic o jeho výši.
- Jedná se o dlouhodobou investici a nemá tak žádný význam o tomto produktu uvažovat, pokud není klientův investiční horizont delší než deset let. Pokud tedy zrušíte smlouvu po krátké době, musíte se smířit s tím, že ze zaplacených peněz dostanete zpět jen minimum, nebo dokonce vůbec nic.

Statistické údaje k rozlišování pojistných rizik ve smyslu antidiskriminačního zákona

(Česká asociace pojišťoven, <http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>)

- Dne 1. 1. 2010 nabyl účinnosti zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. V § 57 tohoto zákona je upraveno, že pokud pojišťovna používá rozdílnost pohlaví, jako určující faktor při stanovení rozdílné výše pojistného a rozdílného výpočtu pojistného plnění, musí při tomto stanovení vycházet z veřejně dostupných údajů a z údajů získaných z vlastní provozované pojišťovací činnosti nebo ze statistik společně vytvářených pojišťovnami. Nejsou-li k dispozici veřejně dostupné údaje včetně statistik společně vytvářených pojišťovnami, je pojišťovna povinna zveřejňovat a pravidelně aktualizovat vlastní statistické údaje.
- Statistické údaje viz <http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>

Aktuality : Blíží se konec „zvýhodňování“ žen při výpočtu pojistného
(Česká asociace pojišťoven, <http://www.cap.cz/news.aspx?aktualita=80&list=vweb/Aktuality>)

- Od 21. 12. 2012 nebude využívána příslušnost k určitému pohlaví jako kritérium pro stanovení výše pojistného. Vyplývá to z rozsudku Soudního dvora Evropské unie, který tuto praxi vyhodnotil jako diskriminační.
- Dosud mohli pojistitelé při stanovení výše pojistného vycházet z veřejně dostupných statistických dat a zohlednit specifičnost každého pohlaví. „Rozdíly byly patrné zejména v délce dožití a v oblasti zdravotních dispozic a diagnóz,“ vysvětluje manažerka vzdělávání a komunikace Marcela Kotyrová z České asociace pojišťoven a dodává: „Nešlo o diskriminaci pohlaví, ale o diferenciaci, která měla svou logiku. Ženy jsou z tohoto pohledu méně rizikovou skupinou, a proto mohly platit nižší pojistné.“

- Změny, ke kterým dojde v uvedeném termínu kvůli unisexové harmonizaci pojistného, se týkají životního a důchodového pojištění. Za stávajících podmínek lze uzavřít pojištění do 21. 12. 2012. Od uvedeného data se ženám pojistné podstatně zvýší.
- Pro stávající klientky může být toto datum důvodem k zamyšlení, jestli nerozšířit již existující pojistnou ochranu o některá připojištění nebo nenavýšit pojistné částky.

- Výše pojistného se nezmění v případě netechnických změn (např. změna příjmení, adresy, obmyšlené osoby, změna investiční strategie) na smlouvách uzavřených před uvedeným termínem. K přepočítání pojistného na nové sazby nedojde u stávajících pojistných smluv ani v těch případech, kdy byla změna pojistného dohodnuta již při sjednání pojistné smlouvy (pravidelná indexace).
- **POZOR NA ZBYTEČNÉ PŘEPOJIŠŤOVÁNÍ!!!**

Neživotní pojištění

(zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění)

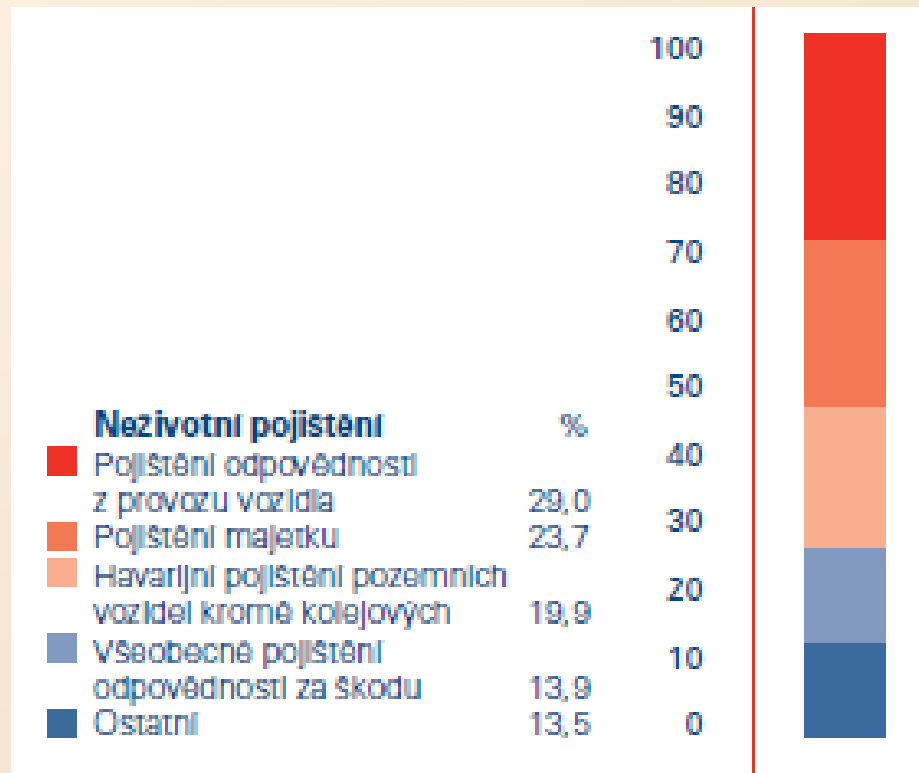
- úrazové pojištění s jednorázovým plněním, s plněním povahy náhrady škody, s kombinovaným plněním, cestujících
- pojištění nemoci s jednorázovým plněním, s plněním povahy náhrady škody, s kombinovaným plněním, soukromé zdravotní pojištění
- pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidlech (motorových, nemotorových) (*bod 3)
- pojištění škod na drážních vozidlech.
- pojištění škod na leteckých dopravních prostředcích.
- pojištění škod na plavidlech říčních a průplavových, jezerních, námořních
- pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek. (* bod 7)

- pojištění škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7 způsobených požárem, výbuchem, vichřicí, přírodními živly jinými než vichřicí (např. blesk, povodeň, záplava), jadernou energií, sesuvem nebo poklesem půdy (* bod 8)
- pojištění jiných škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7 vzniklých krupobitím nebo mrazem, anebo jinými pojistnými nebezpečími (např. loupeží, krádeží nebo škody způsobené lesní zvěří), nejsou-li tato zahrnuta v bodě 8, včetně pojištění škod na hospodářských zvířatech způsobených nákazou nebo jinými pojistnými nebezpečími.
- pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z provozu pozemního motorového a jeho přípojného vozidla, z činnosti dopravce, z provozu drážního vozidla (* 10)

- pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití leteckého dopravního prostředku, včetně odpovědnosti dopravce.
- pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití říčního, průplavového, jezerního nebo námořního plavidla, včetně odpovědnosti dopravce (* 12)
- všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu jinou než uvedenou v odvětvích č. 10 až 12 - odpovědnost za škodu na životním prostředí, odpovědnost za škodu způsobenou jaderným zařízením, odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, ostatní.
- pojištění úvěru (obecná platební neschopnost, vývozní úvěr, splátkový úvěr, hypoteční úvěr, zemědělský úvěr)
- pojištění záruky (kauce) - přímé záruky, nepřímé záruky.

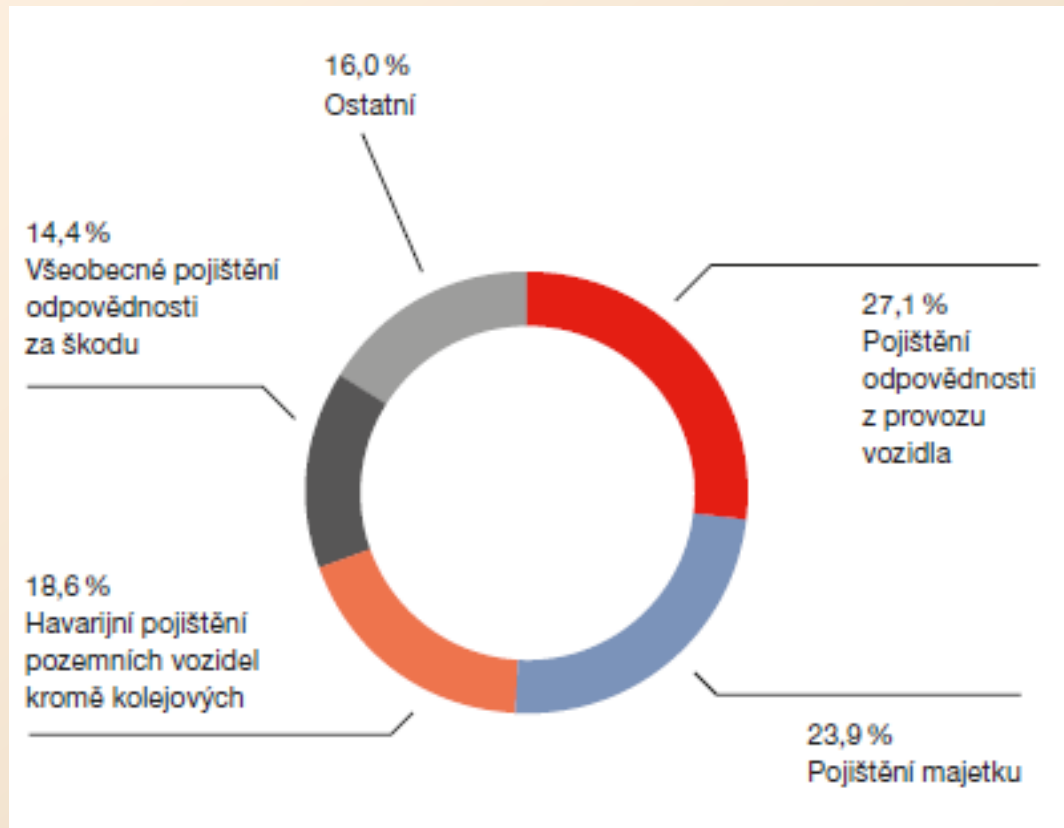
- pojištění různých finančních ztrát vyplývajících z výkonu povolání, z nedostatečného příjmu, ze špatných povětrnostních podmínek, ze ztráty zisku, ze stálých nákladů, z nepředvídaných obchodních výdajů, ze ztráty tržní hodnoty, ze ztráty pravidelného zdroje příjmu, z jiné nepřímé obchodní finanční ztráty, z ostatních finančních ztrát.
- pojištění právní ochrany.
- pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa svého bydliště, včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním.

Struktura pojistného trhu v ČR – neživotní pojištění
 (2009)

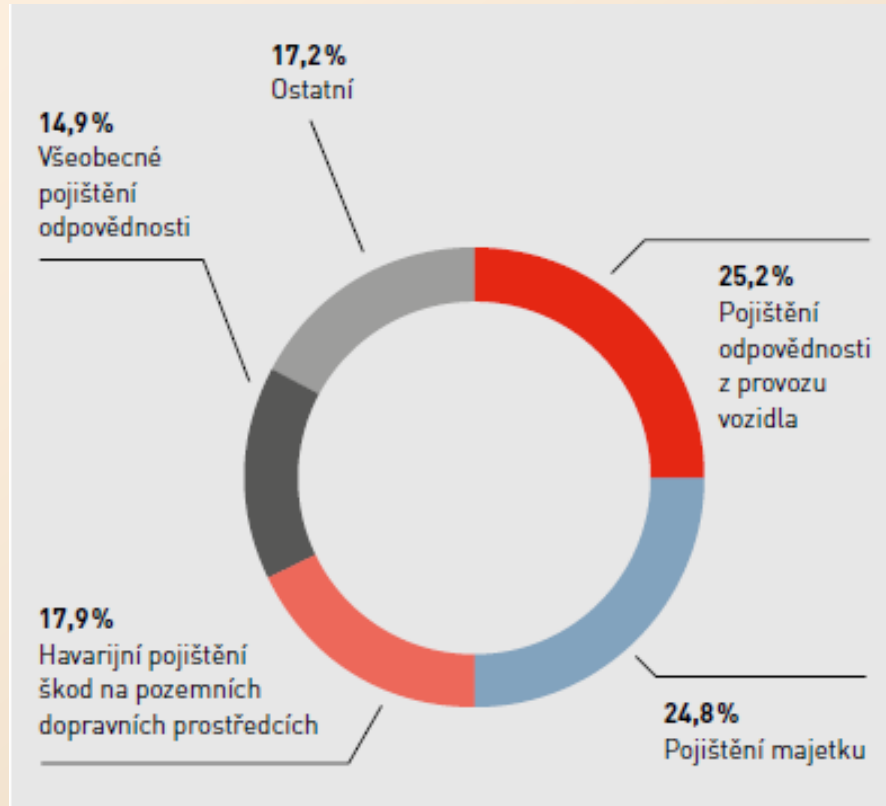
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2009, str. 11,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Struktura pojistného trhu v ČR – neživotní pojištění (2010)

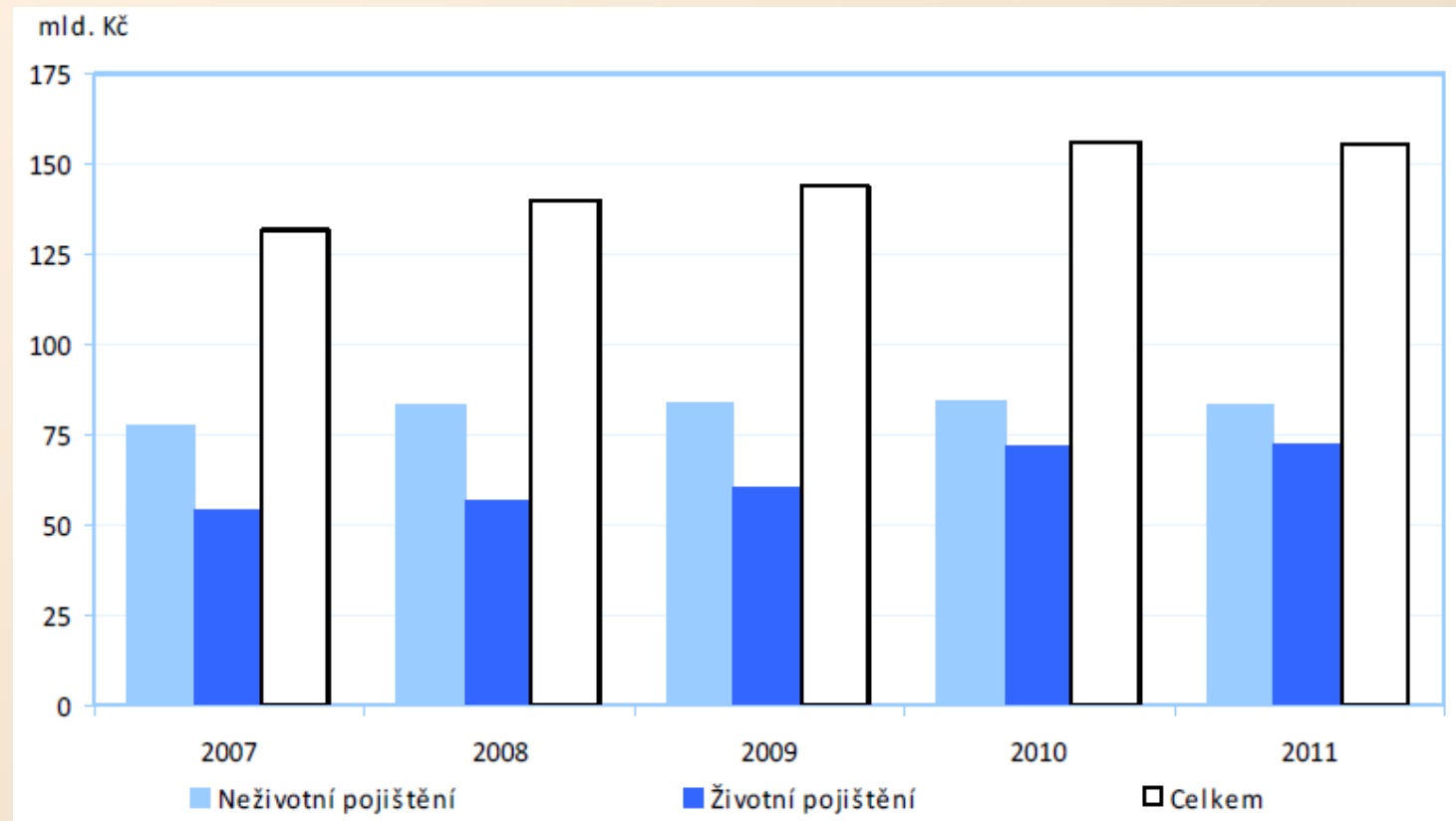
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 12,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Struktura pojistného trhu v ČR – neživotní pojištění (2011)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 12,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf

Vývoj objemu hrubého předepsaného pojistného

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky. Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2011, str. 29.
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Zprava_o_FT_v_roce_2011_v02_04092012_CZ.pdf

Průměrné pojistné na jednoho obyvatele (2010)

1 887 EUR

PRŮMĚRNÉ POJISTNÉ NA JEDNOHO
OBYVATELE V ČLENSKÝCH ZEMÍCH CEA

554 EUR

PRŮMĚRNÉ POJISTNÉ
NA JEDNOHO OBYVATELE
V ČR

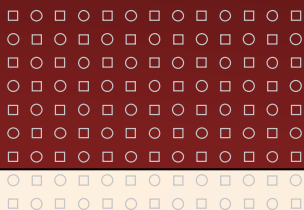
Nejvyšším průměrným pojistným 4 780 Eur na obyvatele se v roce 2010 pyšnilo Nizozemsko, naopak nejnižší průměrné pojistné 78 eur uvádí Rumunsko.

Zatímco meziročně vzrostlo v rámci členů CEA průměrné pojistné na obyvatele o 10,5 %, v České republice se zvýšilo o pouhých 3,8 %.

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 7,

http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4

[%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy](http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy)

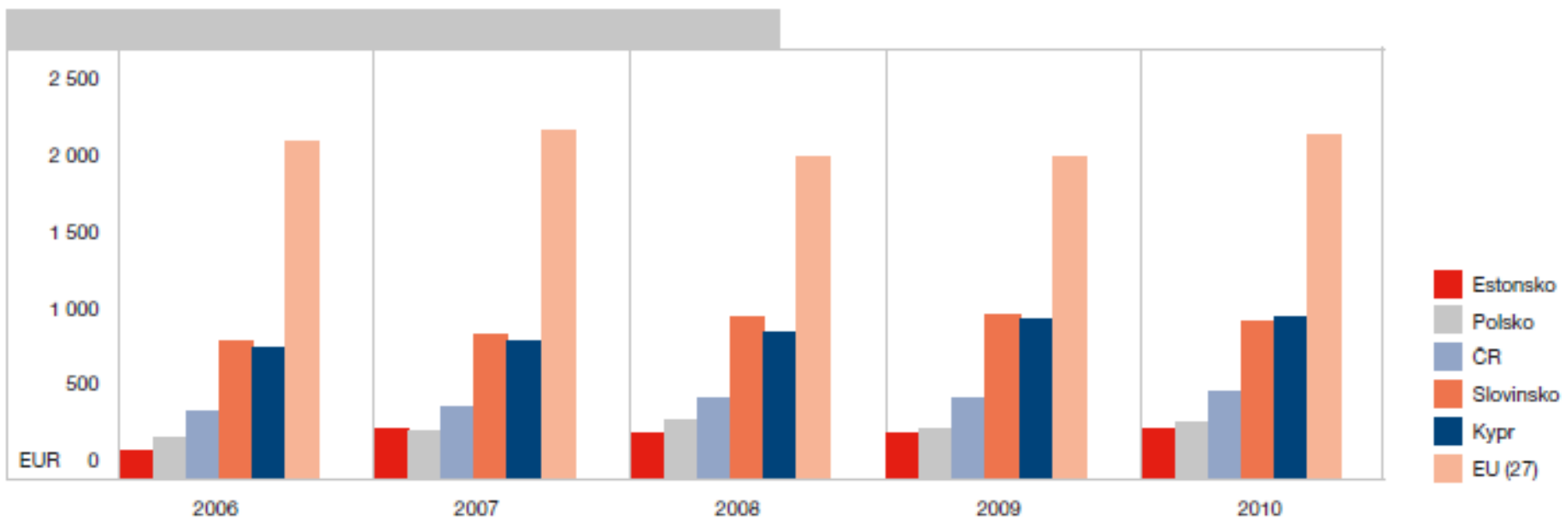
Průměrné pojistné na jednoho obyvatele (2011)

PRŮMĚRNÉ POJISTNÉ
V ČR DOSÁHLO 566 EUR
OPROTI PRŮMĚRU EU
VE VÝŠI 2 146 EUR
NA OBYVATELE

*Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 13,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf*

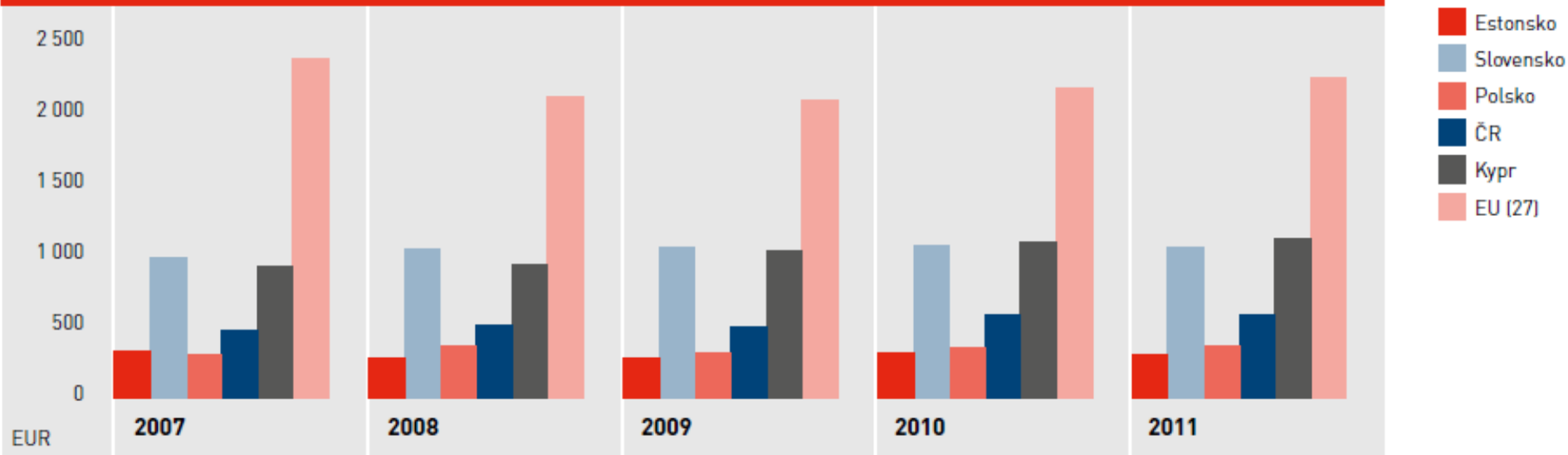
Průměrné pojistné na jednoho obyvatele (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 13,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Průměrné pojistné na jednoho obyvatele (2011)

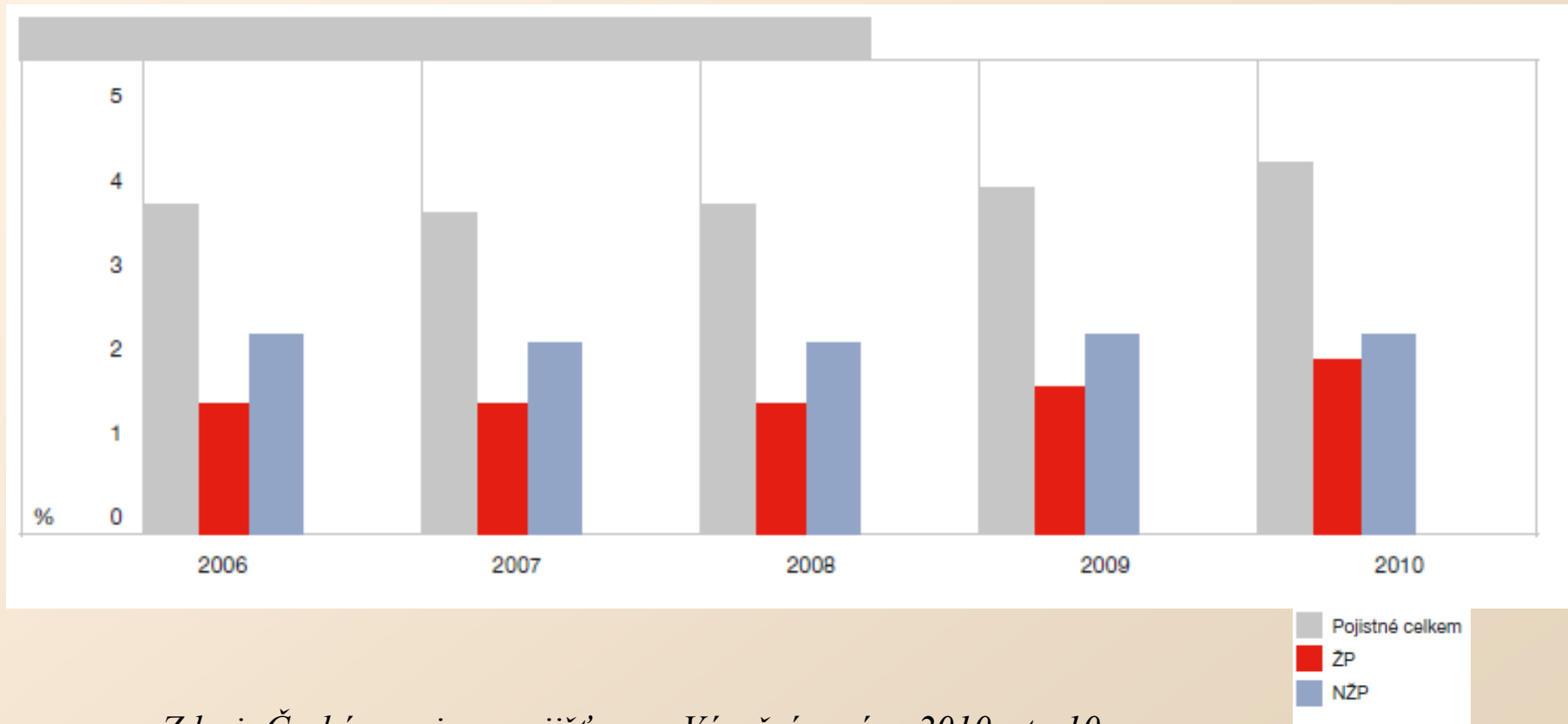
Průměrné pojistné na jednoho obyvatele

Pro srovnatelnost přepočítané konstantními měnovými kurzy.

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 13,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf

Podíl pojistného na HDP v ČR (2010)

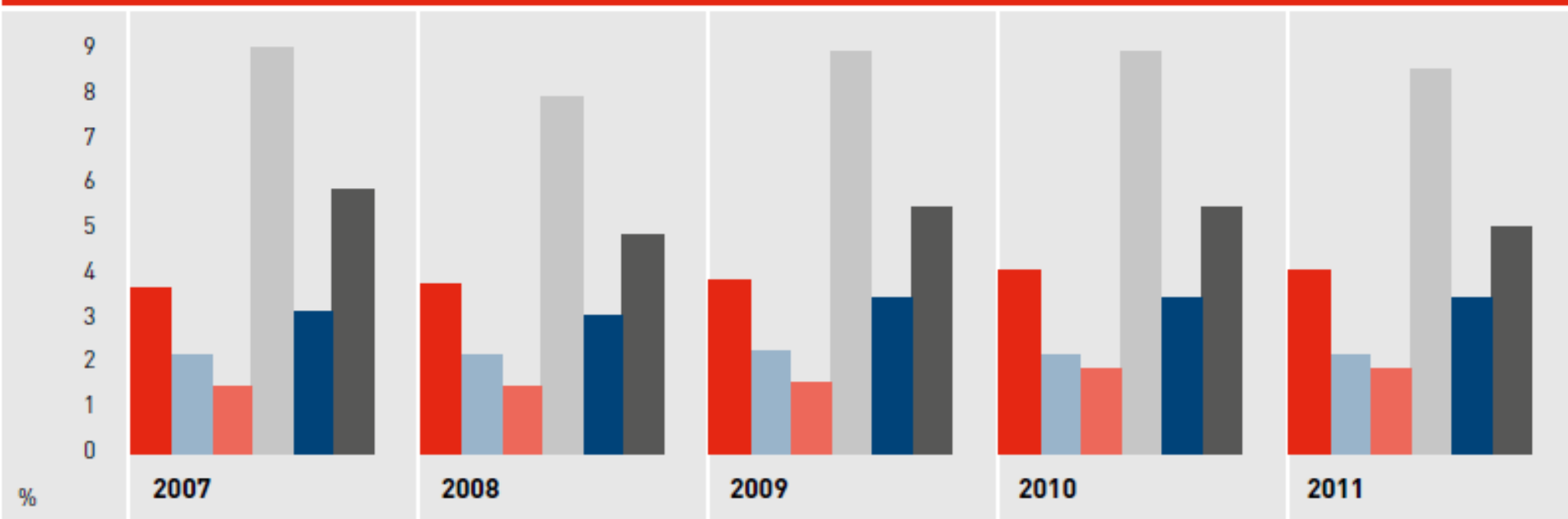

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 10,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

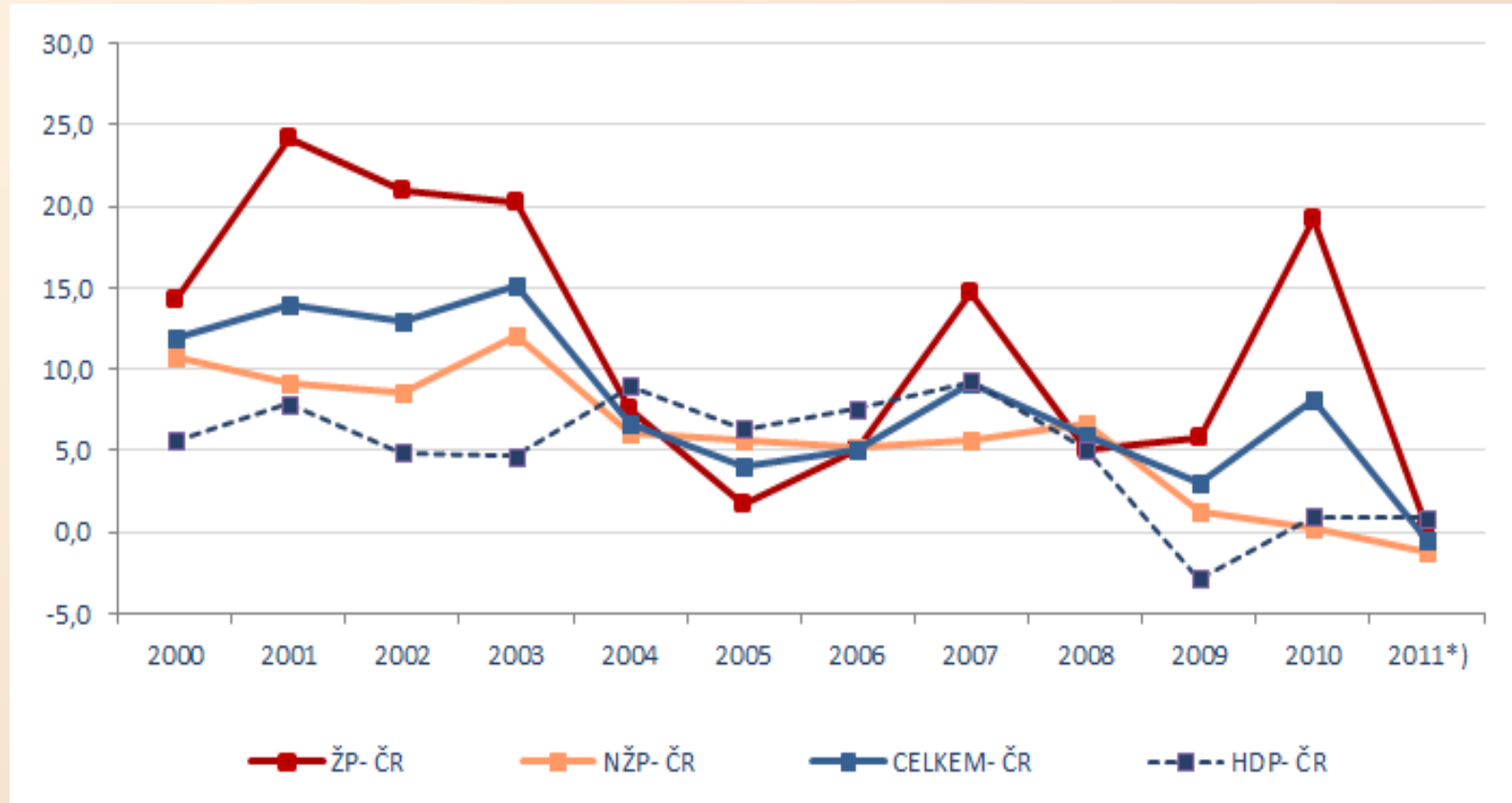
Podíl pojistného na HDP v ČR a EU
(2011)

Podíl pojistného na HDP v ČR a EU

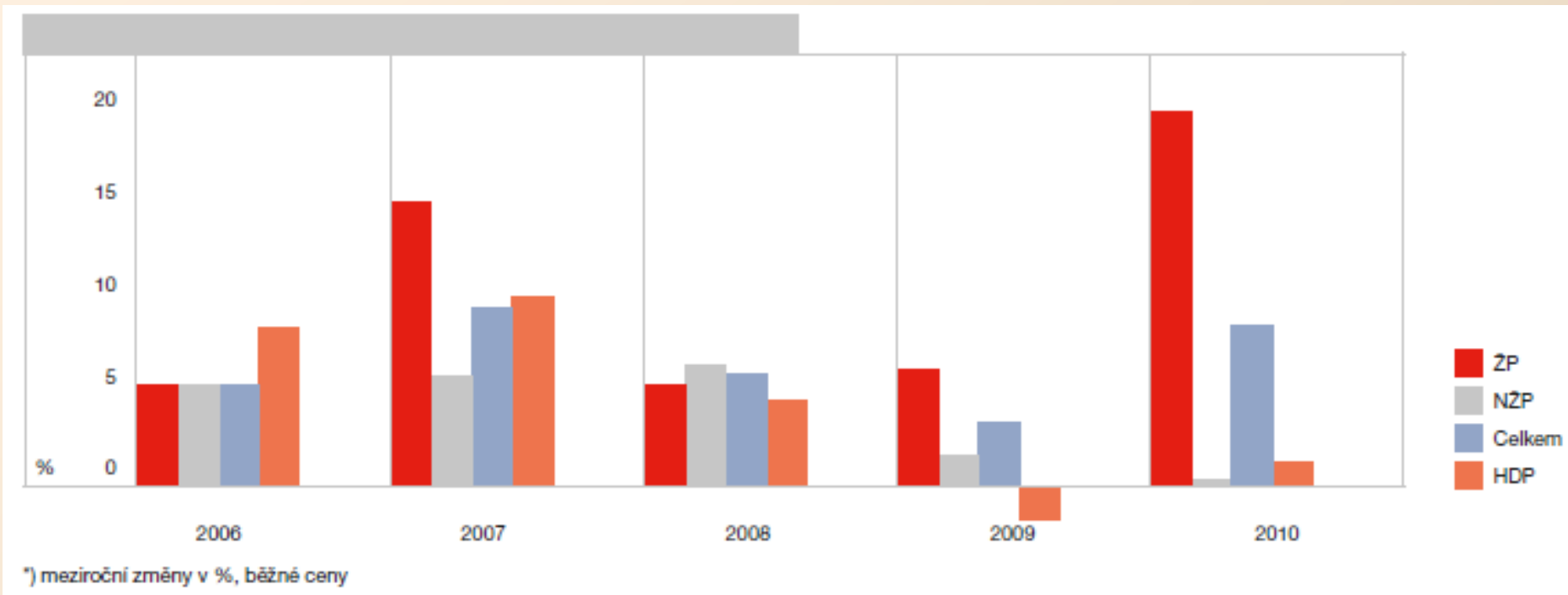
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 14,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocn%C3%AD_zprava_2011.pdf

Vývoj předepsaného pojistného a HDP
(meziroční změny v %, * 2011 - údaje za členy ČAP, HDP - odhad)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Pojistný trh,
<http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>

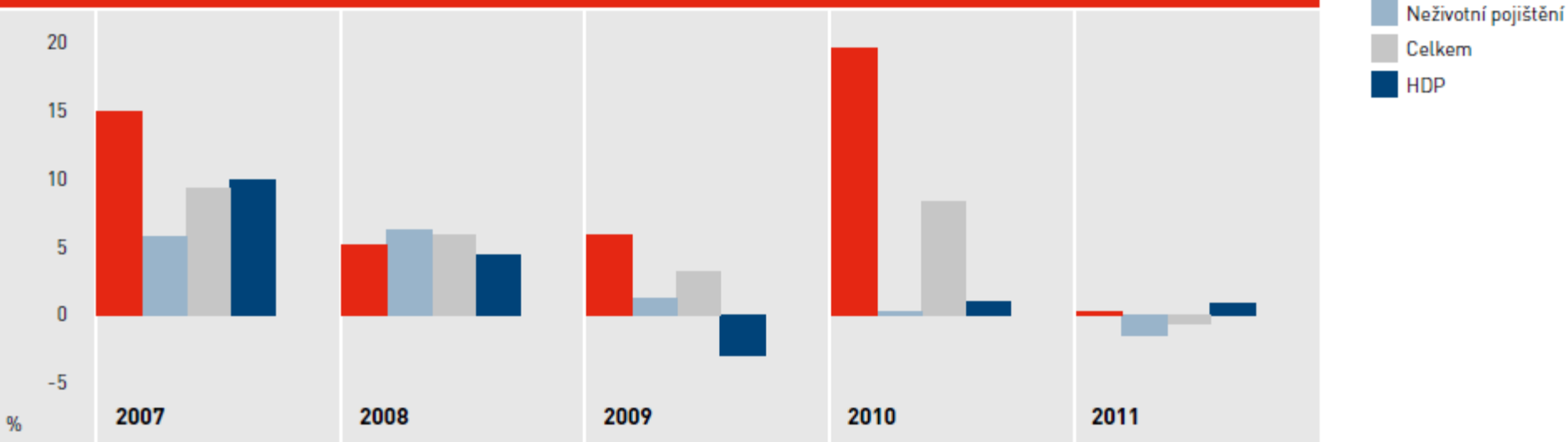
Vývoj předepsaného pojistného a HDP v ČR

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 11,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Vývoj předepsaného pojistného a HDP v ČR (2011)

Vývoj předepsaného pojistného a HDP v ČR

Poznámka: Meziroční změny v % (běžné ceny)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 11,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf

ČAP a předepsané pojistné v ČR (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 21,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Pojistný trh v ČR v roce 2011 – stagnace?

+2,3%

NÁRŮST POJISTNÉHO
PROTI PŘEDCHOZÍMU
ROKU

+21,9%

NÁRŮST PRODUKTŮ
S JEDNORÁZOVĚ
PLACENÝM POJISTNÝM
U STÁVAJÍCÍCH SMLUV

-9,4%

POKLES PŘEDEPSANÉHO
POJISTNÉHO U POJIŠTĚNÍ
ODPOVĚDNOSTI Z PROVOZU
VOZIDLA

-1,3 mld. Kč

CELKOVÝ POKLES TRHU
NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 7,

http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf

Srovnání nákladů na pojistné v ČR a EU (2011)

Pojistná ochrana českých domácností je ve srovnání s EU téměř třetinová

Zatímco ve vyspělých státech EU představují náklady na pojistné až 20 % z celkových výdajů, v ČR činí tato částka necelých 8 %. Tím se řadíme nejen za sousední Rakousko, ale v rámci životního pojištění i za Polsko.

Disproporce mezi zeměmi západní Evropy a Českou republikou v oblasti pojištění je stále výrazná. Průměrné roční pojistné v oblasti životního pojištění představuje v sousedním Rakousku a Německu přibližně 1 000 eur. Částka 397 eur řadí ČR až za Maďarsko a Slovinsko, kde se hodnoty pohybují okolo 500 eur na obyvatele.

ČESKÁ REPUBLIKA

+184%

NÁRŮST V LETECH 2001–2011

PRŮMĚR EU

+31%

NÁRŮST V LETECH 2001–2011

*Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 21,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf*

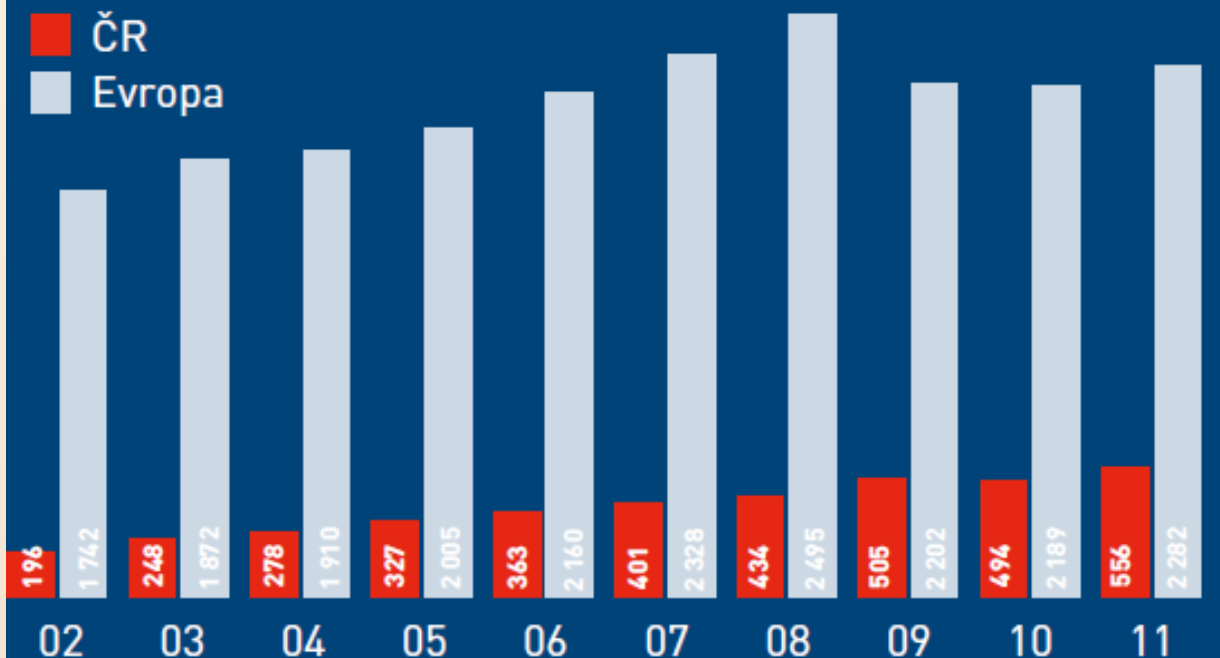

V ČR JE KAŽDÝ TŘETÍ DŮM A KAŽDÁ DRUHÁ DOMÁCNOST BEZ POJISTNÉ OCHRANY

POUZE DVĚ TŘETINY EKONOMICKY AKTIVNÍCH OBČANŮ SI SJEDNALY ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ÚČELEM OCHRANY RIZIK

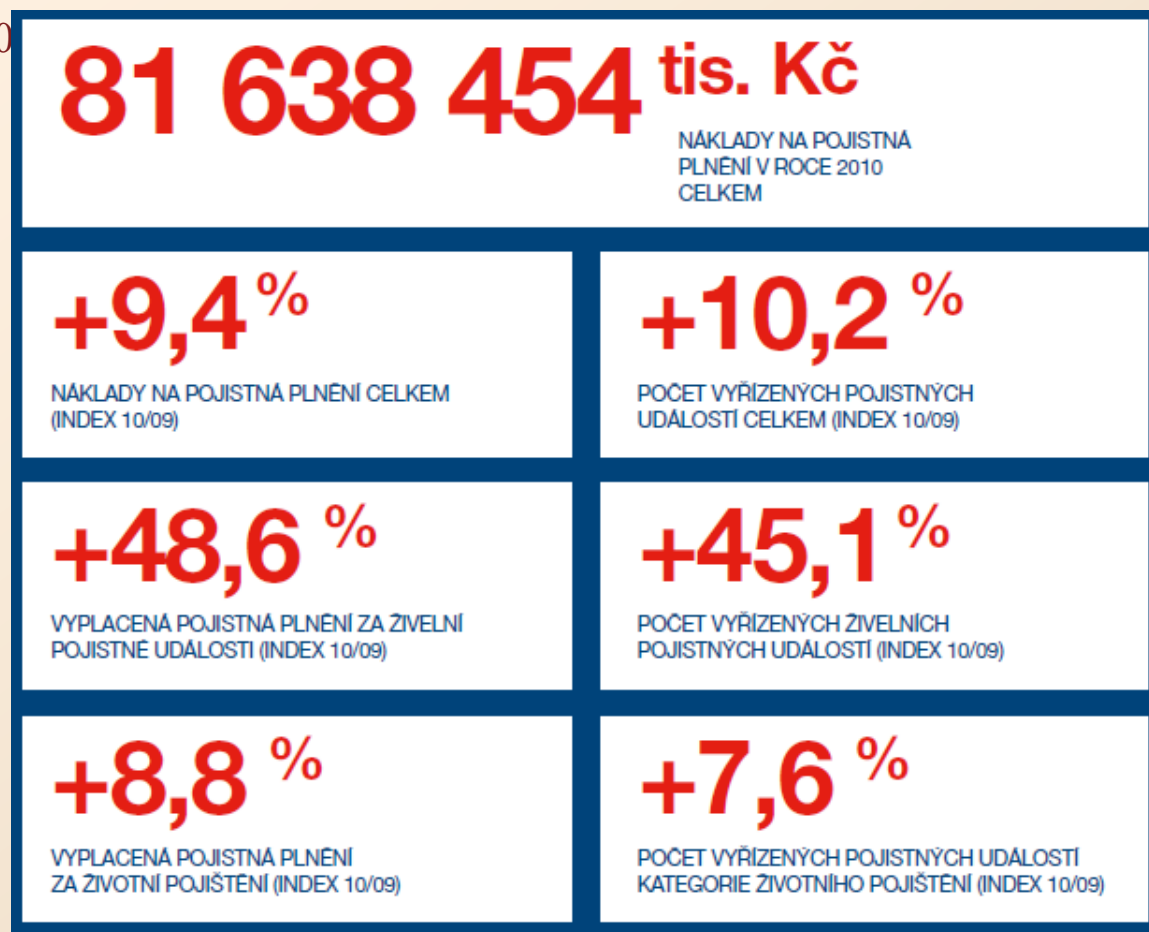
Průměrné pojistné za všechna odvětví životního i neživotního pojištění na jednoho obyvatele (eur)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 21,

http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf

ČAP - 20

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 52,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

ČA

84 222 217 tis. Kč

NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ CELKEM V ROCE 2011

2 499 410 ks

VYŘÍZENÉ POJISTNÉ UDÁLOSTI CELKEM V ROCE 2011

+ 5,15 %

NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ CELKEM
(MEZIROČNÍ ZMĚNA)

-0,22 %

PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ CELKEM
(MEZIROČNÍ ZMĚNA)

49,99 %

PODÍL ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ NA NÁKLADECH
NA POJISTNÁ PLNĚNÍ

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 52,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf

Výsledky pojišťoven

k 31.12.	2008	2009	2010	meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	28 250	27 703	27 569	-134	-0,48
z toho neživotní pojištění	18 146	18 354	18 428	74	0,40
životní pojištění	10 104	9 349	9 141	-208	-2,22
Počet nově uzavřených PS (tis. ks)	10 666	10 467	10 665	198	1,89
z toho neživotní pojištění	9 425	9 333	9 190	-143	-1,53
životní pojištění	1 241	1 134	1 475	341	30,07
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	139,5	144,2	155,9	11,8	8,17
z toho neživotní pojištění	82,6	84,0	84,2	0,2	0,29
životní pojištění	56,9	60,2	71,7	11,5	19,17
Celková propojištěnost (%)	3,8	4,0	4,3	0,3	-

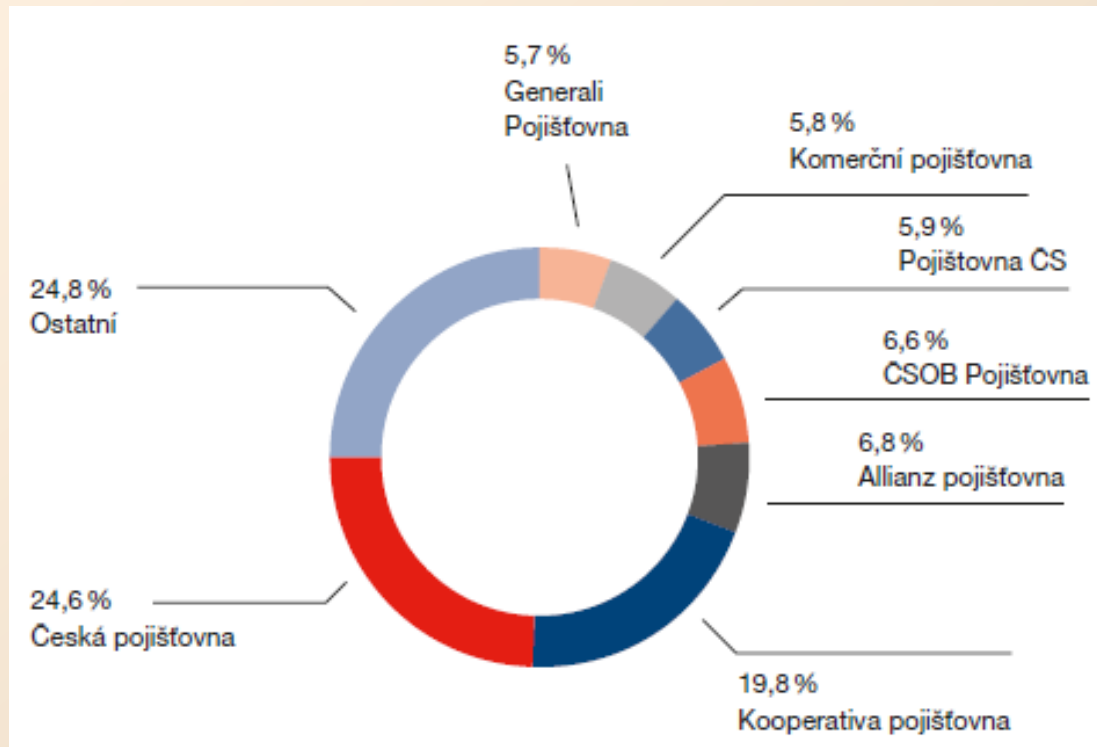
Zdroj: Ministerstvo financí ČR: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, str. 26,
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Rocni_Zprava_o_vyvoji_FT_v_2010.pdf

Výsledky pojišťoven (2011)

K 31.12.	2009	2010	2011	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	27 706	27 346	27 921	575	2,10
z toho neživotní pojištění	18 356	18 427	19 233	806	4,37
životní pojištění	9 350	8 919	8 688	-231	-2,59
Počet nově uzavřených PS (tis. ks)	10 469	10 628	10 830	202	1,90
z toho neživotní pojištění	9 335	9 190	9 305	115	1,25
životní pojištění	1 134	1 438	1 525	87	6,05
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	144,2	156,0	155,1	-0,9	-0,59
z toho neživotní pojištění	84,0	84,2	83,1	-1,2	-1,38
životní pojištění	60,2	71,8	72,0	0,2	0,34
Celková propojištěnost (%)	3,9	4,1	4,1	0	-

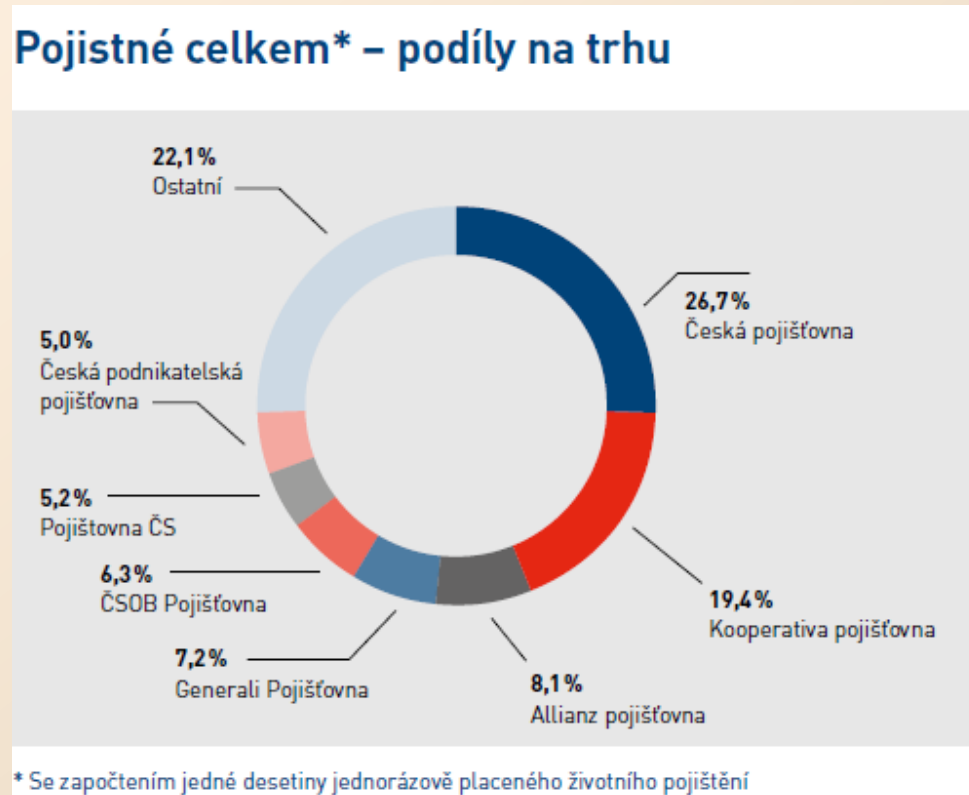
Zdroj: Ministerstvo financí České republiky. Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2011, str. 45.
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Zprava_o_FT_v_roce_2011_v02_04092012_CZ.pdf

Předepsané pojistné – podíly na trhu (ČAP, 2010)

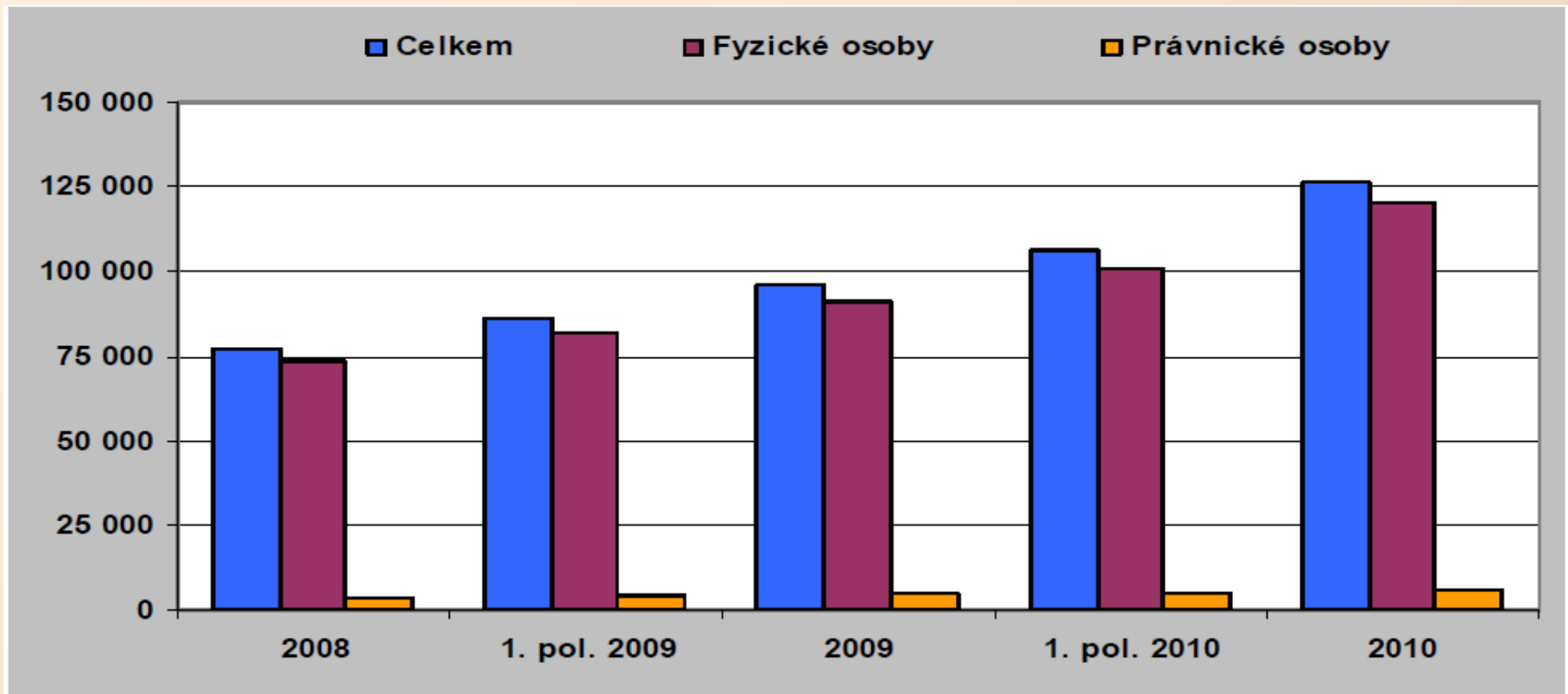
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 31,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Předepsané pojistné – podíly na trhu (ČAP, 2011)

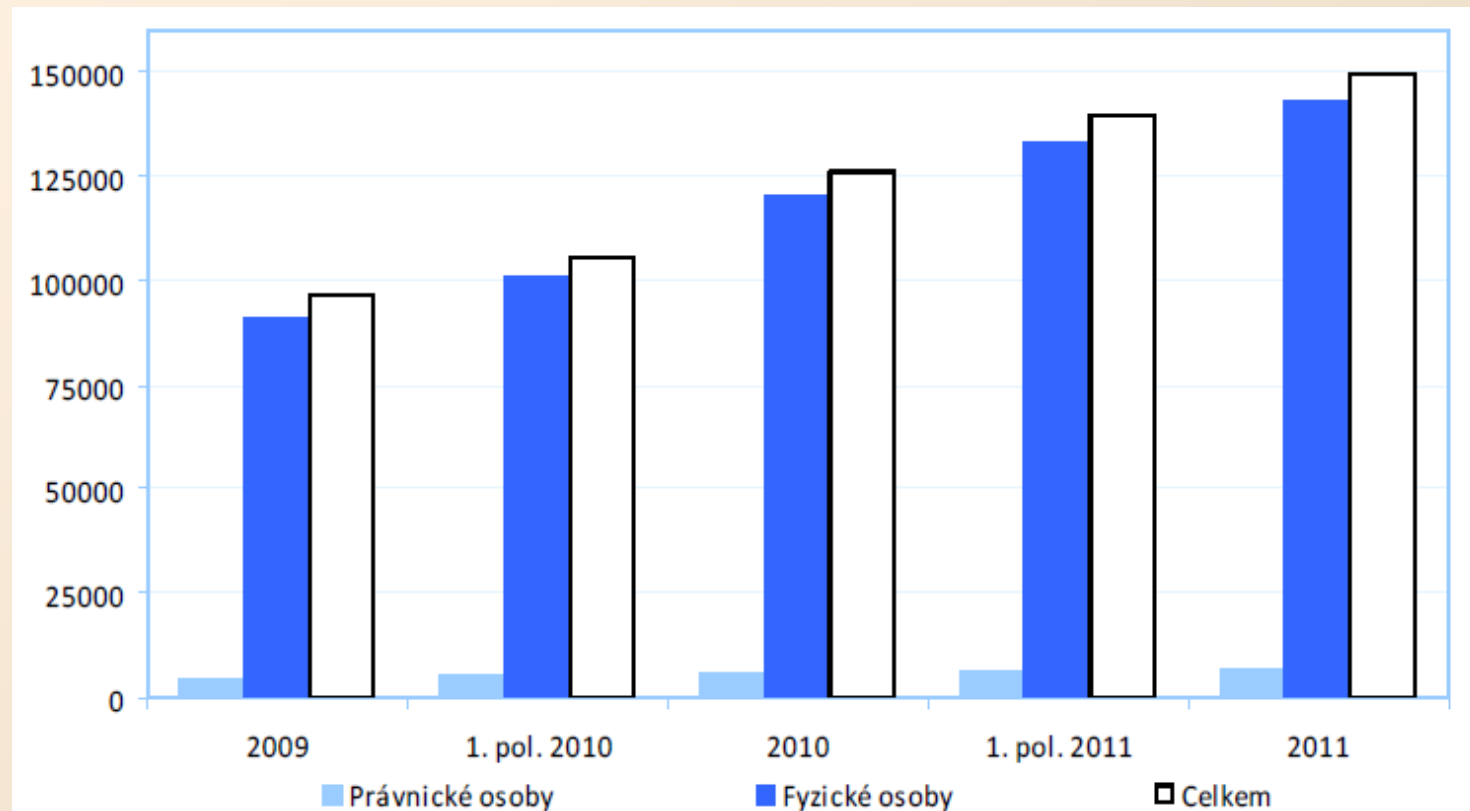
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011, str. 31,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocnizprava_2011.pdf

Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů I

Zdroj: Ministerstvo financí ČR: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, str. 27,
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Rocni_Zprava_o_vyvoji_FT_v_2010.pdf

Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů II

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky. Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2011, str. 31.
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Zprava_o_FT_v_roce_2011_v02_04092012_CZ.pdf

Jak a u koho se pojistit?

podrobněji viz ČNB: Pojištění : Pojišťovací zprostředkovatelé,

http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/pojisteni/pojistovaci_zprostredkovatele.html

- Distribuci pojistných produktů spotřebitelům může provádět pojišťovna buď sama prostřednictvím svých zaměstnanců nebo prostřednictvím distribuční sítě tvořené pojišťovacími zprostředkovateli (Na našem trhu působí více než 140 tisíc pojišťovacích zprostředkovatelů různých typů, vybrat dobrého, který poradí a pomůže, může být velký problém... Nejlepším způsobem, jak vybrat a přitom se nespálit, je doporučení vašich známých, kamarádů, kteří již takový krok udělali a jsou spokojeni.)
- Činnost pojišťovacích zprostředkovatelů je neživnostenským podnikáním na základě zvláštního zákona, kterým je zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Podnikatelským oprávněním je registrace, kterou provádí Česká národní banka. O zápisu do registru pojišťovacích zprostředkovatelů vydá Česká národní banka registrované osobě osvědčení.

- Registr je veřejně přístupný na https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB09.DIRECT_FIND?p_lang=cz... lze do něj nahlížet a ověřovat si registraci konkrétního zprostředkovatele.
- Registrace pojišťovacích zprostředkovatelů vyžaduje splnění zákonem vymezených podmínek **důvěryhodnosti** a **odborné způsobilosti**.
- **Vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví může pouze registrovaný pojišťovací zprostředkovatel.**

■ Typy pojišťovacích zprostředkovatelů

Pojišťovací zprostředkovatelé mohou provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v následujícím postavení:

- Vázaný pojišťovací zprostředkovatel (VPZ)

VPZ vykonává zprostředkovatelskou činnost jménem a na účet jedné pojišťovny. Jménem a na účet více pojišťoven může VPZ vykonávat zprostředkovatelskou činnost za předpokladu, že nabízené pojistné produkty nejsou vzájemně konkurenční. Rámec činnosti VPZ je dán zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí i písemnou smlouvu s pojišťovnou a jejími pokyny. Pojišťovna odpovídá za škodu způsobenou VPZ při výkonu zprostředkovatelské činnosti. VPZ není oprávněn inkasovat pojistné a vyplácet pojistné plnění.

- Výhradní pojišťovací agent (VPA)

VPA vykonává zprostředkovatelskou činnost na základě písemné smlouvy jménem a na účet jedné pojišťovny a je ve své činnosti vázán jejími vnitřními předpisy. Pojišťovna odpovídá za škodu způsobenou VPA při výkonu zprostředkovatelské činnosti. Pokud je k tomu VPA pojišťovnou zmocněn, je oprávněn vybírat pojistné a zprostředkovat pojistná plnění. V takovém případě je VPA povinen udržovat určitou trvale likvidní jistinu nebo pro tyto účely používat zvláštní bankovní účet.

- Pojišťovací agent (PA)

PA vykonává zprostředkovatelskou činnost jménem a na účet jedné či více pojišťoven. Na rozdíl od VPZ, pokud PA jedná jménem více pojišťoven, mohou být pojistné produkty vzájemně konkurenční. V ostatním platí stejná úprava jako pro VPA mimo odpovědnosti pojišťovny za škodu způsobenou PA. PA musí být po celou dobu své činnosti pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem své činnosti.

- Pojišťovací makléř (PM)

PM vykonává zprostředkovatelskou činnost vlastním jménem nebo může být zájemcem o pojištění (klientem) zmocněn i k jednání jeho jménem. PM nikdy nemůže vykonávat zprostředkovatelskou činnost jménem a na účet pojišťovny. PM je tak ve své činnosti vázán obsahem smlouvy uzavřené s klientem, přestože je odměňován pojišťovnou (nebylo-li dohodnuto jinak), s níž má zpravidla též sjednanou smlouvu. PM musí být po celou dobu své činnosti pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem své činnosti. Byl-li PM zmocněn přijímat od pojistníka pojistné nebo od pojišťovny výplaty pojistného plnění, je povinen udržovat určitou trvale likvidní jistinu nebo pro tyto účely používat zvláštní bankovní účet.

- Podřízený pojišťovací zprostředkovatel (PPZ)

PPZ na základě písemné smlouvy vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet PA, VPA a PM, při své činnosti je vázán jejich pokyny a je jimi také odměňován. Pojišťovací zprostředkovatel, pro něž je PPZ činný, odpovídá za škodu jím způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti. PPZ není oprávněn inkasovat pojistné a vyplácet pojistné plnění. PPZ nemůže být přímo smluvně navázán na pojišťovnu ani od ní přijímat provize.

- Pojišťovací zprostředkovatel může provozovat zprostředkovatelskou činnost pouze v postavení, v jakém byl registrován.!!!

Dohled ČNB

- Dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území ČR nebo třetího státu (jiný stát než stát v EU či EHP) vykonává Česká národní banka. Tento dohled je prováděn buď formou dohledu na dálku nebo kontrolou na místě.

Lze odstoupit od uzavřené pojistné smlouvy?

- Od uzavřené pojistné smlouvy lze **odstoupit**, a to dle § 23 zákona č. 37/2004Sb. o pojistné smlouvě v těchto případech:
 - Zodpoví-li pojistník nebo pojištěný při sjednávání pojistné smlouvy úmyslně nebo z nedbalosti nepravdivě nebo neúplně písemné dotazy pojistitele týkající se sjednávaného soukromého pojištění, má pojistitel právo od pojistné smlouvy odstoupit, jestliže při pravdivém a úplném zodpovězení dotazů by pojistnou smlouvu neuzavřel. Toto právo může pojistitel uplatnit do 2 měsíců ode dne, kdy takovou skutečnost zjistil, jinak právo zanikne. To platí i v případě změny pojistné smlouvy. Stejně tak při nepravdivém nebo neúplném vyplnění zdravotního dotazníku při pojištění pro případ nemoci či smrti může pojistitel odmítnout plnění zcela nebo zčásti s odvoláním na nedostatky při vyplňování dotazníku.

- Stejně právo odstoupit od pojistné smlouvy jako pojistitel má, za výše uvedených podmínek, i pojistník, jestliže mu pojistitel nebo jím zmocněný zástupce nepravdivě nebo neúplně zodpověděl jeho písemné dotazy týkající se sjednávaného soukromého pojištění.

- Odstoupením od pojistné smlouvy se smlouva od počátku ruší. Pojistitel je povinen bez zbytečného odkladu, nejpozději ve lhůtě do 30 dnů ode dne odstoupení od pojistné smlouvy, vrátit zaplacené pojistné, od kterého se odečte to, co již ze soukromého pojištění plnil. V případě odstoupení pojistitele se od zaplaceného pojistného odečítají i náklady spojené se vznikem a správou soukromého pojištění. Pojistník nebo pojištěný, který není současně pojistníkem, popř. obmyšlený, je ve stejné lhůtě jako pojistitel povinen pojistiteli vrátit částku vyplaceného pojistného plnění, která přesahuje výši zaplaceného pojistného.

- Jedná-li se o pojistnou smlouvu uzavřenou formou obchodu na dálku, má pojistník právo bez udání důvodů odstoupit od pojistné smlouvy ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření pojistné smlouvy nebo ode dne, kdy mu byly sděleny pojistné podmínky, pokud k tomuto sdělení dojde na jeho žádost po uzavření pojistné smlouvy. Jedná-li se o pojištění spadající do odvětví životních pojištění podle zvláštního právního předpisu, je pojistník oprávněn odstoupit od smlouvy ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy obdržel sdělení o uzavření obchodu na dálku, nebo ode dne, kdy mu byly sděleny pojistné podmínky, pokud k tomuto sdělení dojde na jeho žádost po uzavření pojistné smlouvy.

Pojistitel je povinen bez zbytečného odkladu, nejpozději ve lhůtě do 30 dnů ode dne odstoupení od pojistné smlouvy, vrátit pojistníkovi zaplacené pojistné, od kterého se odečte to, co již ze soukromého pojištění plnil, a pojistník nebo pojištěný, který není současně pojistníkem, popř. obmyšlený, je ve stejné lhůtě povinen pojistiteli vrátit částku vyplaceného pojistného plnění, která přesahuje výši zaplaceného pojistného.

10 nejčastějších chyb a omylů u povinného ručení

BUŘÍNSKÁ, B.: Deset nejčastějších chyb a omylů u povinného ručení. *iDNES.cz* [on-line]. http://finance.idnes.cz/omyly-a-chyby-u-povinneho-ruceni-dor-/poj.aspx?c=A121008_123504_poj_bab

1. Za auto, kterým se nejezdí, se neplatí povinné ručení
2. Po zániku pojištění existuje ochranná lhůta
3. Auto není nutné pojistit hned po koupi, ale až s doklady
4. Ihned po předání auta do bazaru se ruší povinné ručení
5. Při prodeji či koupi auta není nutné sepsat smlouvu

6. Registru vozidel není nutné oznámit změnu vlastnictví
7. Registru vozidel není nutné oznámit likvidaci vozidla
8. Příspěvek do garančního fondu nahrazuje pojistné
9. Stačí zaplatit část příspěvku do garančního fondu
10. Pokud je ve výzvě od ČKP chyba, nemusíme nic dělat

Literatura

- MÁLEK, Petr; OŠKRDALOVÁ, Gabriela; VALOUCH, Petr. *Osobní finance*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2010. 203 s. ISBN 9788021051577. kapitola 6, 7.
- Česká národní banka. Pojištění, http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/investice/pojisteni/index.html
- Česká národní banka. Životní pojištění, http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/investice/pojisteni/pojisteni_zivot.html
- Ministerstvo financí České republiky. Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009, http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Zprava_o_vyvoji_FT_v_roce_2009_pdf.pdf.
- Ministerstvo financí ČR: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Rocni_Zprava_o_vyvoji_FT_v_2010.pdf

- Ministerstvo financí ČR: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2011,
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Zprava_o_FT_v_roce_2011_v02_04092012_CZ.pdf
- Česká asociace pojišťoven. Výroční zpráva 2009,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy
- Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy
- Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2011,
http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv02/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocní_zprava_2011.pdf
- Česká asociace pojišťoven: Pojistný trh,
<http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>

- Česká asociace pojišťoven: Statistické údaje k rozlišování pojistných rizik ve smyslu antidiskriminačního zákona, <http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>
- Česká asociace pojišťoven: Aktuality : Blíží se konec „zvýhodňování“ žen při výpočtu pojistného, <http://www.cap.cz/news.aspx?aktualita=80&list=vweb/Aktuality>
- Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění
- Zákon č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě, v platném znění
- Česká národní banka. Pojištění : Pojišťovací zprostředkovatelé, http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/pojisteni/pojistovaci_zprostredkovatele.html